

Sugárkémia *Környezeti Kémia*

Takács Erzsébet

Tartalom

- Előzmények
- A futó projektek ismertetése
  - Polimerekkel kapcsolatos kutatások
  - Víz-, illetve szennyvíztisztítás nagyhatékonyságú oxidációs eljárásokkal
  - Sugárzások kémiai hatásainak vizsgálata: vízben oldott szerves anyagok degradációja

Előzmények - történelem

1982

^{60}Co , $\sim 2 \text{ PBq}$ ($\sim 50.000 \text{ Ci}$),
panoráma típusú,
dózisteljesítmény 8 kGy/óra
LINAC elektrongyorsító, 4 MeV
 $2,6 \mu\text{sec}$ pulzusszélesség, ismétlés
 50 Hz , dózisteljesítmény MGy/min

- Szénhidrogének radiolízise
- Sugárzással iniciált polimerizáció kezdeti szakaszának tanulmányozása kinetikai együtthatók meghatározása
- Vízben oldott szerves anyagok lebontása – környezetvédelmi kutatások

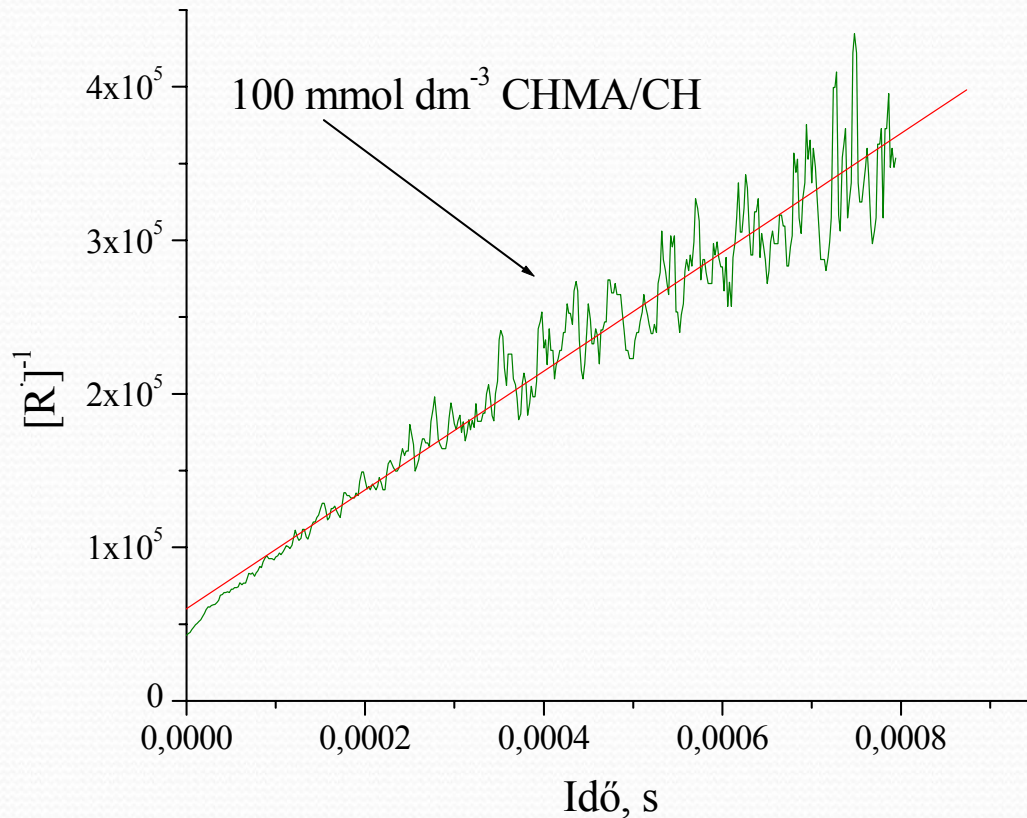
Előzmények - történelem

Az elektrongyorsító, illetve a hozzákapcsolódó kinetikus spektrofotometriás detektor alkotta impulzusradiolízis berendezés segítségével vizsgáltuk a gyökös polimerizáció kinetikáját. Olyan kinetikai együtthatókat határoztunk meg, melyeket más módszerrel közvetlenül nem lehet meghatározni.

Eredmény: mintegy 50 angol nyelvű közlemény, színvonalas nemzetközi folyóiratokban, diplomamunkák, 1 Ph.D. és egy MTA Doktora disszertáció, illetve fokozat.

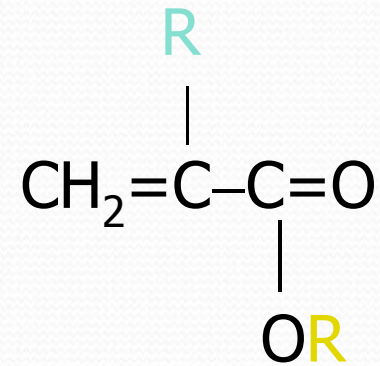
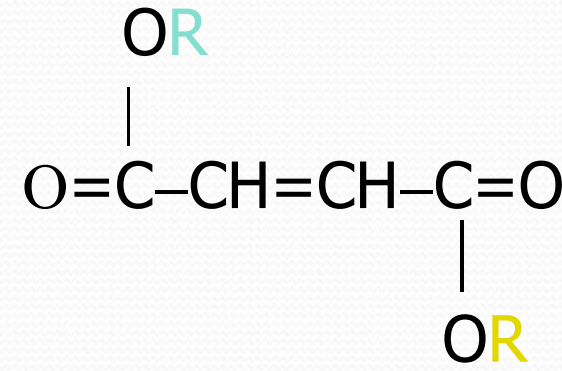
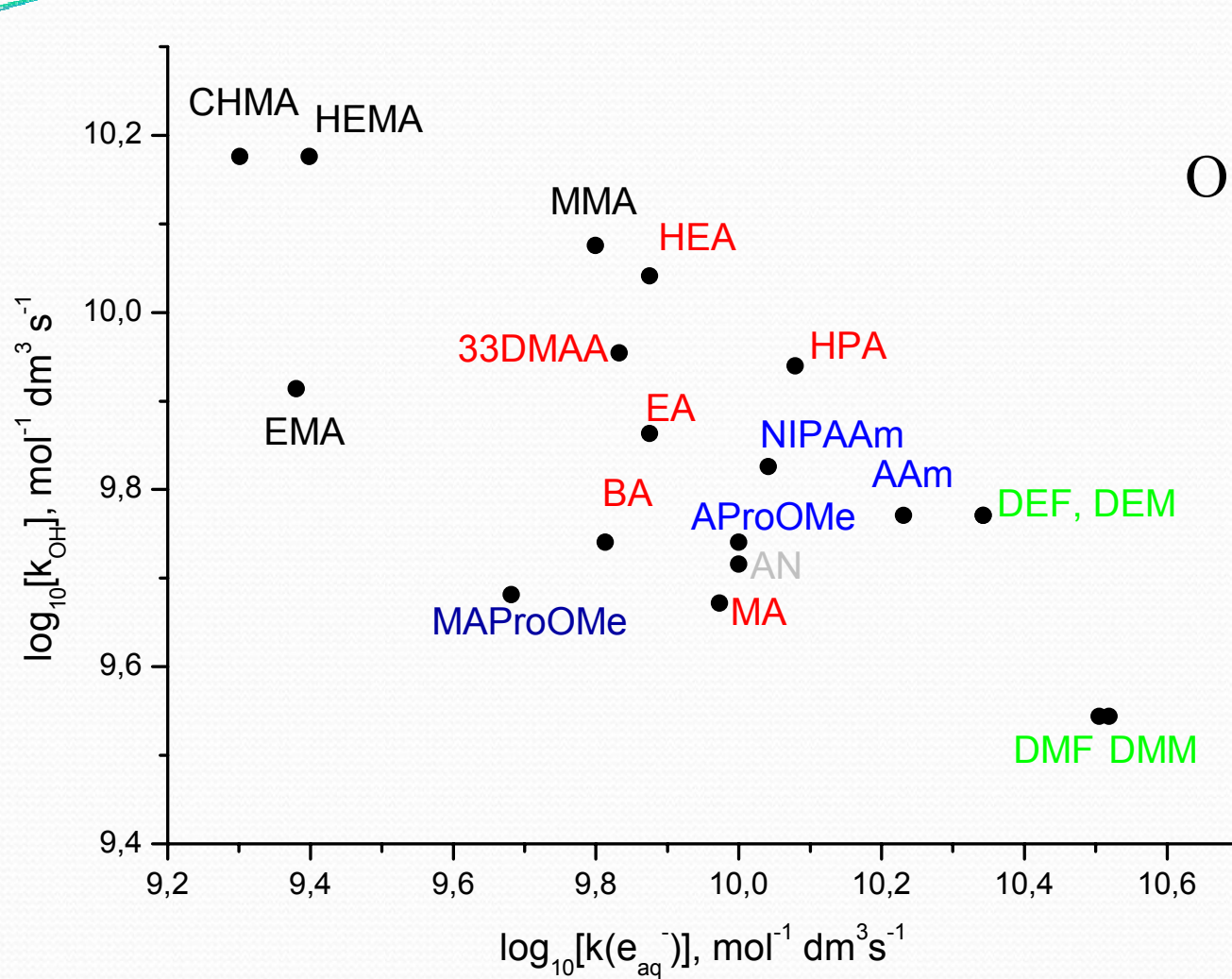
A lánczáródás sebességi együtthatójának meghatározása

$$\frac{1}{[R^\bullet]} = \frac{1}{[R^\bullet]_0} + 2k_t t$$

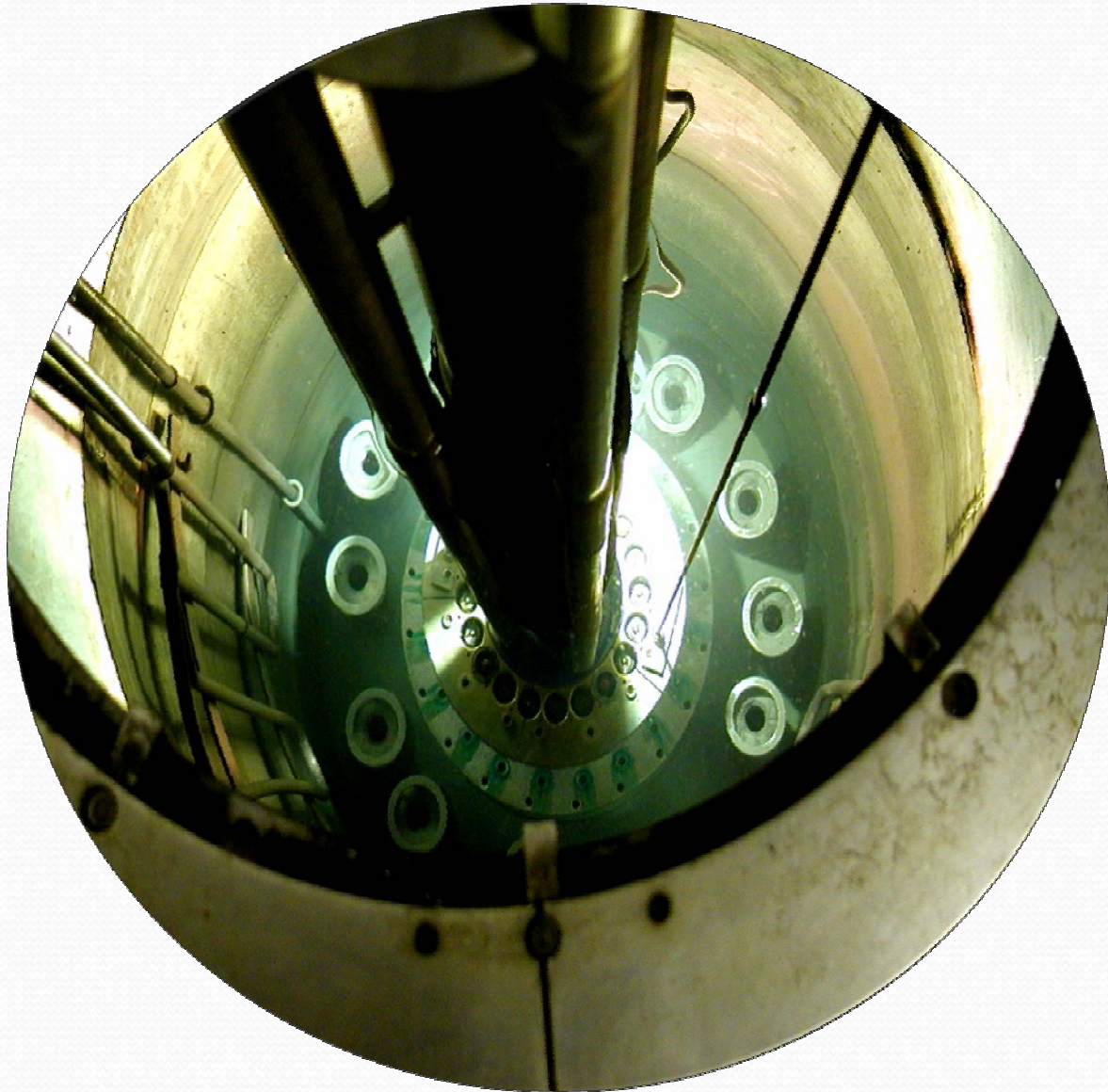
Tendencia $\log(k_{\text{eaq}})$ és $\log(k_{\text{OH}})$ között

Az ellentétes tendenciát magyarázza, hogy e_{aq}^- nukleofil, míg a OH-gyök elektrofil, bár a monomer különböző részén támadnak.

A jelenleg futó projektek

A jelenleg futó projektek

Polimerekkel kapcsolatos kutatások

Tanulmányozzuk a polimerek sugárzással indukált módosítását, degradációját, illetve polimerek sugárállóságát, sugárforrásként ^{60}Co gammaforrást alkalmazva.

Ez utóbbi kutatások során felgyűlt tapasztalatokat a Paksi Atomerőműben felmerült problémák megoldására (a PA Zrt., illetve) a gyakorlatban is hasznosítottuk. A tapasztalatok – igény esetén – az erőmű élettartam hosszabbításában is hasznosíthatók lehetnek.

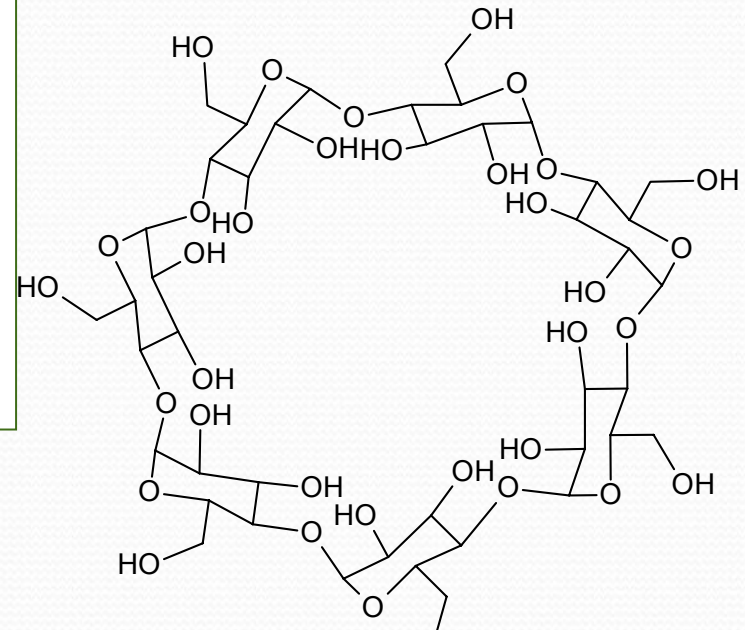
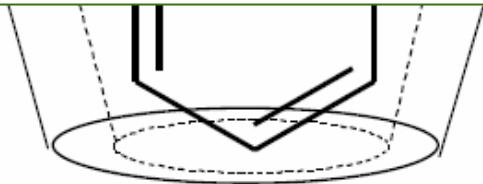
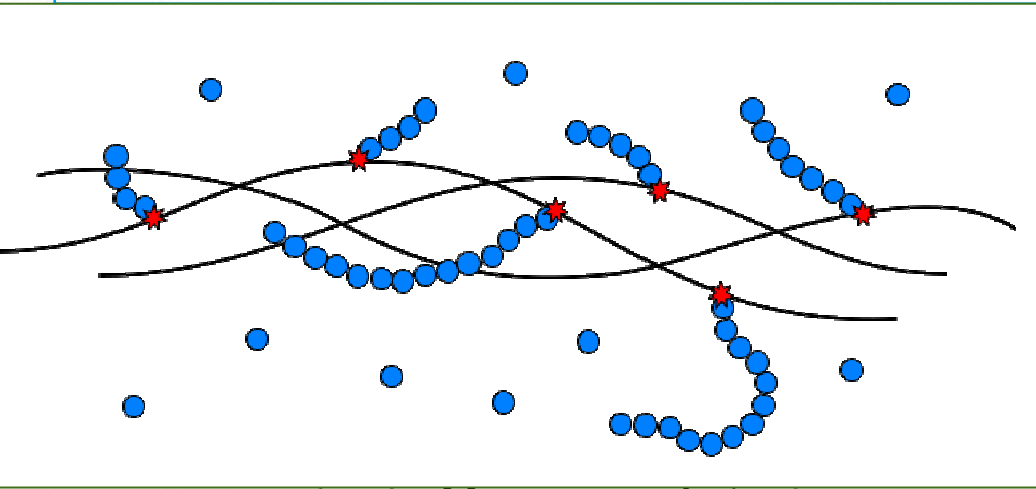

Polimerekkel kapcsolatos kutatások

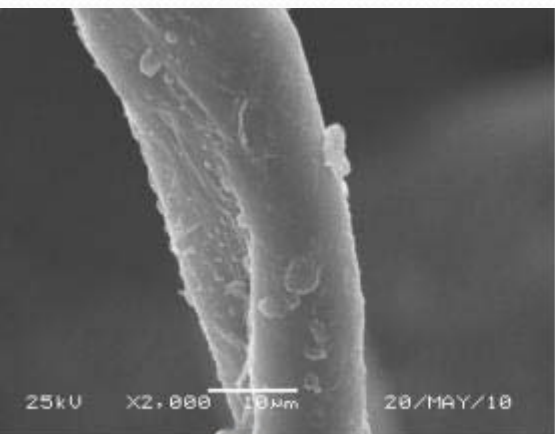
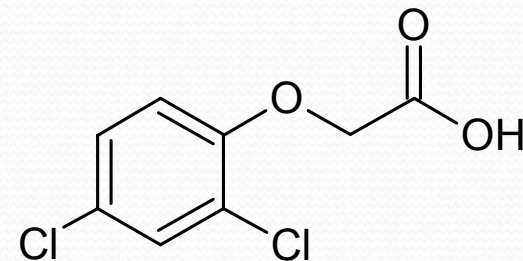
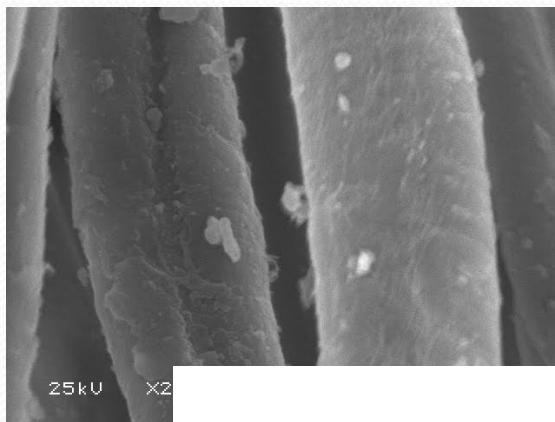
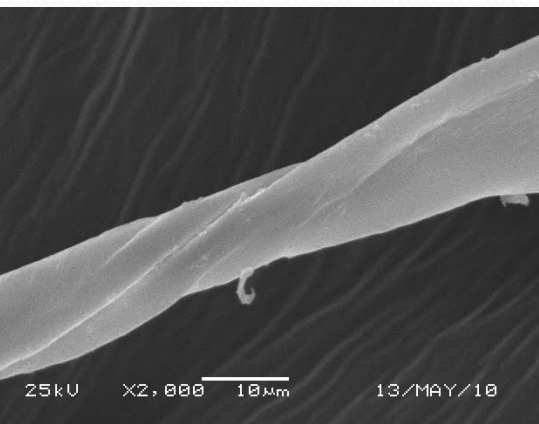
NKTH: EUREKA – FRUITRIP (Bay ATI, Szent István Egyetem, PEMÜ, Technical Univ, Lodz, Lengyelország)

IAEA – CRP: Cellulóz alapú adszorbensek előállítása sugárzással iniciált ojtással, vízben oldott toxikus szennyeződések eltávolítására

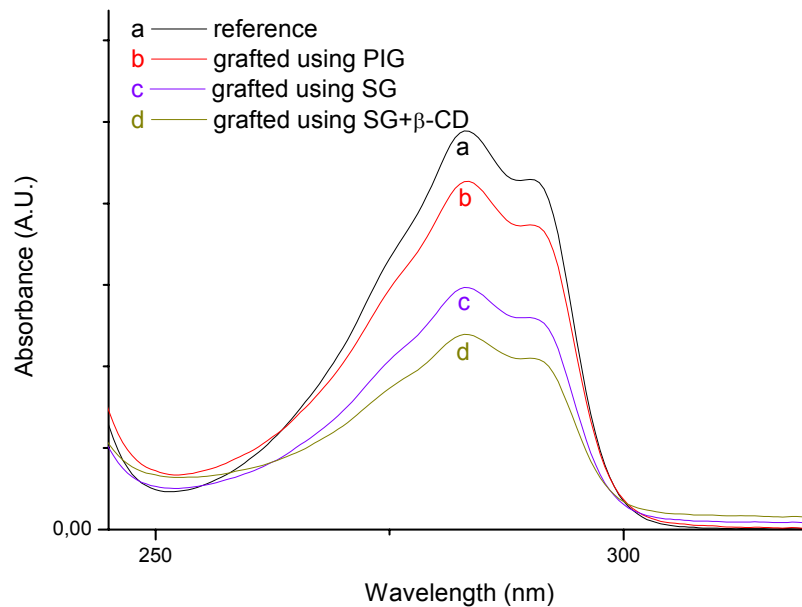

Polimerekkel kapcsolatos kutatások

Glicidil metakriláttal ojtott pamut-szövet funkcionalizálása ciklodextrinnel

(a)

Víz-, illetve szennyvízkezelés nagyhatékonyságú oxidációs eljárásokkal

OTKA-NKTH: (Konzorciumi főpályázat) vízkezelésben használatos új nagyhatékonyságú oxidációs eljárások (közös a Katalin-konzorcium társ: Szegedi Egyetem)

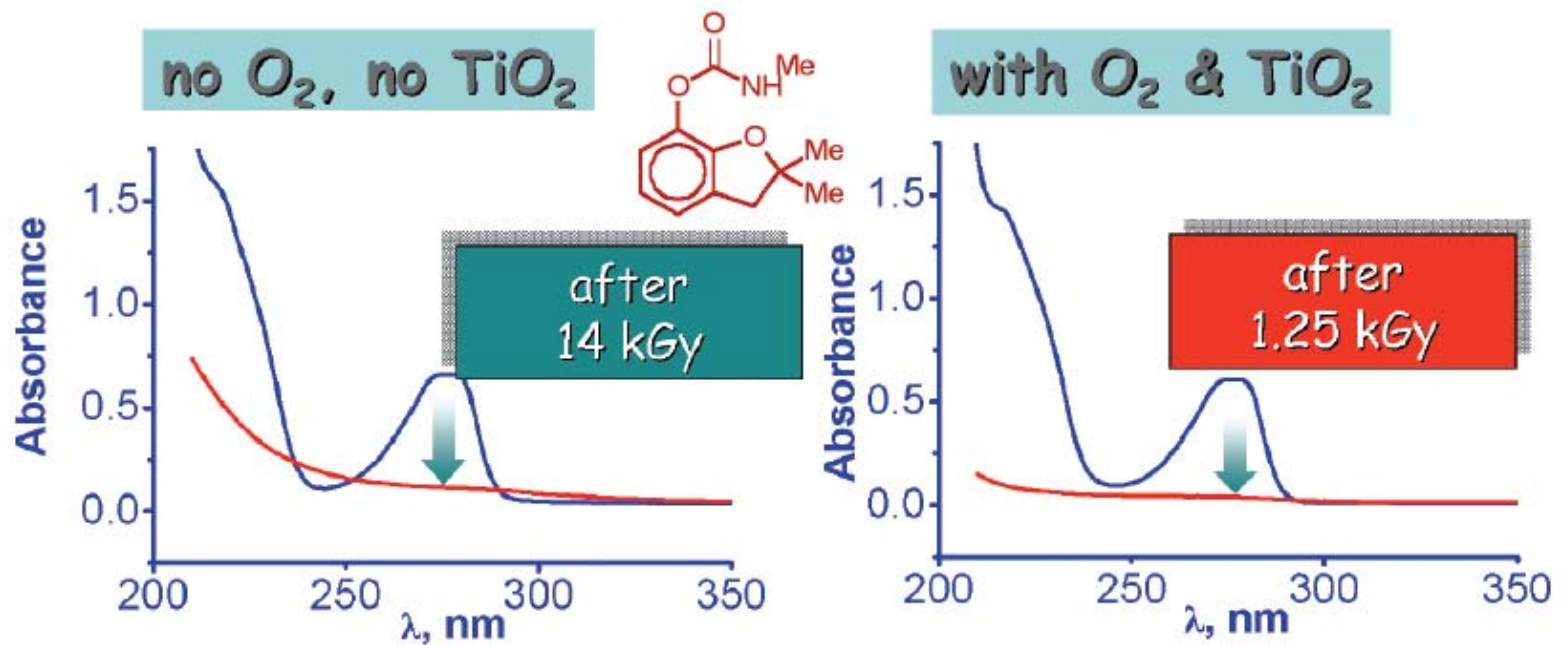
OTKA: Vízben oldott szerves szennyezőanyagok sugárzásos lebontása

Svájci-Magyar: Erősen toxikus gyógyszerek szennyvizek kezelése (közös a Katalin-konzorcium társ: Szegedi Egyetem)

Nagyenergiájú sugárzás és katalízis együttes alkalmazása

Carbofuran

Víz-, illetve szennyvízkezelés nagyhatékonyságú oxidációs eljárásokkal

IAEA – TC: Vízanalitikai laboratórium felállítása, illetve folyamatos elektronsugaras víz-, illetve szennyvízkezelő berendezés készítése, üzembe helyezése

